

Foaie

Ob. Biblioteca a Universității
Dr. V. Babeș

Cluj

Dieceza

oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Anunțuri

cl. I	450 Lei
cl. II	400 Lei
cl. III	350 Lei
Sub clasă	300 Lei
Particulari	200 Lei

MANUSCRISELE SE VOR TRIMITE PE ADRESA
CONSILIULUI EPARHIAL, SECȚIA CULTURALĂ

EPISCOPIA CARANSEBEȘULUI
CONT. C. E. C. Nr. 89678

Publicații

Concursae protopopiate	1000 Lei
parohii cl. I	600 Lei
" " " II	500 Lei
" " " III	400 Lei
Diferite publicații cm.	8 Lei

SE REINTORC FRĂȚII

A acțiunea istorică pentru împletirea firului unității spirituale a tuturor Românilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș a găsit o adâncă înțelegere în sufletul poporului nostru.

Românii de același sânge și lege, cari până ieri erau despărțiți și învrăjbiți, astăzi la glasul duios al clopotelor se întâlnesc cu toții laolaltă în genunchiați în pioasă rugăciune în fața aceluiasi altar creștinesc și românesc pentru a asculta Sf. Liturghie a iubirii dintre frați.

Sărbătorirea regăsirii în dragostea aceleiași legi strămoșești și ortodoxe a tuturor Românilor s'a făcut în toate orașele și satele noastre de dincoace de munți, cu impresionantă solemnitate.

În cetatea mitropolitană a greco-catolicismului **Blaj**, în mica Romă, astăzi, toate bisericile sunt înfrățite, preoții slujesc și poporul laolaltă se închină în fața altarelor legii străbune.

Duminică 31 Octomvrie a. c., I. P. S. *Mitropolit Nicolae al Ardealului*, a slujit înconjurat de un impunător sobor de protopopi, preoți și diaconi, cea dintâi Liturghie ortodoxă în catedrală mitropolitană a Blajului revenit la ortodoxie.

La sfârșitul Sf. Liturghii, I. P. S. *Mitropolit Nicolae* a vorbit poporului din scaunul mitropoliilor Blajului. Pentru prima oară cuvântul dreptei credințe a răsunat senin, duios și plin de dragoste părintească sub arcadele catedralei blajene.

Poporul într-o fiasă reculegere și cu ochii umeziți de bucurie a ascultat cuvintele Păstorului lor adevărat.

Păr. I. Cistean, în numele preoților și credincioșilor trecuți la ortodoxie a arătat că mișcarea pentru refacerea unității sufle-

tești a fost atât de puternică în popor încât 95% din credincioșii Bisericii Greco-catolice au semnat declarația de revenire la legea strămoșească. Această unitate — a încheiat C. Sa — va rămâne ca o piatră de hotar în viața poporului român.

În ziua de 10 Octomvrie a. c., I. P. S. *Mitropolit Nicolae al Ardealului*, a slujit Sf. Liturghie în biserica din **Făgăraș**, zidită de martirul Voevod Constantin Băncăveanu (1697—1698) pe seama Românilor ortodocși, dar luată de uniți. La acest înălțător praznic al iubirii frățești, înaltul ierarh a adresat cuvinte părintești poporului care a găsit calea cea bună a întoarcerii acasă.

„Mare e Dumnezeu — a spus I. P. S. Sa — și ne ajută să vindecăm rana desbinării bisericesti din mijlocul nostru, ca să fim iarăși cu toții una, cum e voia Mântuitorului. Numai astfel puterile noastre vor spori și ne vom putea împlini misiunea de creștini“.

Duminică 31 Oct. a. c., a avut loc la **Oradea**, în fosta catedrală greco-catolică sărbătorirea reîntregirii spirituale a Românilor din Bihor. După câteva sute de ani de ură și blestem cari a slăbit unitatea poporului — aducând folos altora — acum frații de același sânge, pecetluiesc înfrățirea lor sub aceeași boltă și în fața aceleiași cruci.

P. S. Sa *Episcopul Nicolae al Oradiei*, în mijlocul unui impunător sobor a slujit la același altar pentru prima oară Liturghia legii românești. La sfârșit P. S. Sa copleșit de însemnătatea momentului, a rostit o predică plină de iubire și frățească înțelegere.

„Ziua de astăzi — a spus P. S. Sa — este o zi de răscruce în viața spirituală a poporului român din Bihor. Este ziua de

întrărire în cugete și'n simțiri, în credința dumnezească a tuturor credincioșilor din B. hor.

În aceeași zi (31 Oct. a. c.) a avut loc la **Beiuș**, cu mare solemnitate pecetluirea pentru vecie a reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române. — Sf. Liturghie a fost oficiată de I. P. C. Sa Arhimandrit Ioan Dinu, vicarul episcopiei din Oradea, înconjurat de un sobor de preoți. După Sf. Liturghie s'a slujit un Te-Deum de mulțumire în cadrul căruia I. P. C. Sa într'o cuvântare de adânc înțeles pentru toți fii bisericii, care se reîntorc în sânul ei, arată că lui Dumnezeu îi place „ca toți frații să fie împreună“, ca toți ceice sunt de același sânge, aceeași inimă și aceeași năzuință, deci același suflet rămănesc, se cuvine să aibă și aceeași credință străbună ortodoxă.

În ziua de 1 Noemvrie a. c., a avut loc în citadela uniției bănățene, **Lugoj** solemnitatea revenerii la aceeași credință străbună a fraților uniți. Clopotele bisericii din piață, vesteau lugojenilor ceasul bucuriei celei mult așteptate, care a adus cel din urmă act de reparație a nedreptății istorice de acum două veacuri și jumătate.

După serviciul religios, la care au luat parte autoritățile locale și o mare mulțime de credincioși strănși acum în jurul aceluiași altar creștinesc, a vorbit delegatul P. S. Sale Episcopului Veniamin, pâr. Prof. I. Bulea, arătând în cuvinte pline de elan însemnătatea actului istoric dela 21 Oct. 1948, prin care s'a temeluit unitatea sufletească a poporului român.

A vorbit deasemenea Pâr. M. Jgorea adm. protopopesec, subliniind cu emoție că desbinarea de atâtea veacuri acum ia sfârșit, iar vrajba între frați va trebui să rămână o dureroasă amintire a trecutului nostru.

Asemenea sărbătoriri, a revenirii la ortodoxie, au mai avut loc la Cluj, Alba-Iulia și alte orașe din Ardeal și Banat. Bucuria inimilor cari se văd una în credință a fost pretutindeni de nedescris. Mii de credincioși au pecetluit cu lacrimi momentul sublim al reîntregirii spirituale a neamului. După două sute cincizeci de ani de învrăjbit și destrămare, astăzi Români sunt una în credință.

O lume nouă s'a plămădit din sufletele învrăjbite, o lume a iubirii și unirii frățești.

Pr. Prof. Virgil Turcan

Rolul preoțimei în R. P. R.

Prof. Universitar P. Constantinescu Iași, în ședința grupării preoților P. N. P. ținută la București în 12 Noemvrie a. c., făcând o documentată expunere a situației externe și interne, a declarat despre preoțime și democrația populară, următoarele:

„Preoțimea să fie armata credincioasă, luptând pentru fericirea și bună starea poporului. Preoții să lupte contra celor ce vor să deslănțuie din nou războiul în lume. Actualul guvern a dat Bisericii și slujitorilor ei satisfacții pe care nu le-a dat niciunul din regimurile istoricilor. De exemplu denunțarea Concordatului încheiat de istorici. Laicizarea învățământului nu înseamnă lupta contra icoanelor, ci introducerea unui spirit realist științific în învățământ ceea ce e cu totul altceva.

Regimul popular are nădejde bună că preoțimea va fi alături de popor în lupta pentru progres și pace, că preoții vor fi soldați neobosiți pentru înlăturarea exploa-

tării oamenilor și instaurarea păcii între toate popoarele“.

Iată cum fixează poziția și funcția social educativă a preoțimei în R. P. R., Vice președintele Prezidiului Marelui Adunări Naționale.

Prima sarcină a preoțimei de a lămuri masele populare despre realizările regimului și despre perspectivele democrației populare în cale spre socialism. Aceasta fiindcă „preotul nu este numai slujitor al altarului, ci el este și cetățean, având drepturi și datorii față de stat. În calitatea lui de păstor al poporului el are datoria de a fi îndrumătorul acestuia în toate problemele de viață de aici necesitatea ca el să fie bine lămurit și asupra problemelor politice, pentru a ști să dea răspunsurile necesare eventualelor nedumeriri ale popoarelor“.

Față de atâtea războaie imperia- liștilor, preotul să aducă solia păcii și a înfrățirii popoarelor. Față de uneltirile reacțiu-

nii și a moșierimei, preotul să fie legat de popor și să fie apărătorul celor mulți și crainicul eticeii muncii și a reconstrucției patriei.

Preotul să fie încadrat în lupta democratică „pentru că cine iubește poporul nu privește la acesta pe fereastră, ci coboară în mijlocul lui și-l agită să se ridice la lumină, la cultură și la progres.

În consecință preoțimea să aibă o atitudine ca egorică intransigentă alături de popor, pentru consolidarea regimului de democrație populară și a progresului general.

În această perspectivă trebuiesc înțelese îndemnurile Prof. Constantinescu Ieși — ce a fost profesorul atâtor generații de preoți — când spune: „Datoria preoțimii este de a lămuri și demasca pe toți semănătorii de vrajbă și pe trădătorii de țară. Regimul popular are nădejde bună că preoțimea din întreaga țară va fi alături de popor în lupta pentru pace și progres, că preoții vor fi soldații neobosiți pentru înlăturarea exploatării oamenilor și instaurarea păcii între toți oamenii și toate popoarele, aceasta fiind și idealul creștinismului”.

I. B.

Regimul Cultelor religioase în U. R. S. S.

Ministerul cultelor în R. P. R. are ca titular pe Dl. Prof. univ. Stanciu Stoian, pe omul ridicat din poporul harnic de la sate, ce a ajuns până la catedra universitară prin muncă, stăruință și capacitate. Ca învățător în viața satului a colaborat cu preoțimea la progresul moral și material a țărănimii. Ca profesor secundar, a militat pentru o educație și cultură democratică și progresistă. Iar ca profesor universitar, a desfășurat o activitate științifică în spiritul luptei pentru democrație și socialism.

Calăuzit în viața de etica muncii și a eliberării omului, face parte din pleiada intelectualității progresiste, legată de popor și consecventă în munca pentru dezvoltarea democrației populare, spre socialism și pace trainică în lume.

Luând conducerea Ministerului Cultelor, Prof. Stanciu Stoian, prin experiența, cultura și hotărârea sa a soluționat cu deplină competență, problemele organizării bisericești în R. P. R.

E suficient să menționăm: *denunțarea Concordatului cu Vaticanul*, legea cultelor și reforma învățământului teologic, cât și acțiunea pentru unificarea spirituală a poporului român, prin revenirea uniților la matca credinței ortodoxe. Prin toate acestea s'a urmărit emanciparea și eliberarea poporului de sub influența imperialismului, sub variatele forme de manifestare.

Biserica poporului, a găsit în Prof. Stanciu Stoian, pe omul pregătit să-i deschidă calea spre munca creatoare și de a sluji poporul muncitor spre o viață mai bună și un viitor strălucit.

În ziua de 17 Noembrie a. c. în cadrul A. R. L. U. S.-lui Prof. Stoian a ținut o conferință intitulată: „Regimul cultelor religioase în U. R. S. S.”, din care încercăm o sumară spicuire. Dl. Ministru S. Stoian începe prin a lămuri problema cultelor, având în vedere: *Concepția despre credință și atitudinea față de credință a poporului*.

Sub acest îndoit raport, spune conferențiarul, aș îndrăzni să afirm că este o foarte mare asemănare între concepția marxistă și cea ce vede poporul, fără a vorbi totuși despre o identitate.

Poporul, prin proverbele sale, ca de exemplu teama de Dumnezeu este începutul înțelepciunii, își sintetizează credința sa în teama de nemărginit, de Dumnezeu. Același lucru face și marxismul, când pune esența religiei în teama de necunoscut.

Religia, însă mai e și altceva decât temere. Ea este și iubire: de Dumnezeu și de aproapele. Credința găsește în iubire un remediu pentru suferințele sociale. Marxismul propovăduiește lupta pentru realizarea dreptății. Credința însă nu e pasivitate, ci ea se valorifică prin acțiune, prin fapte, credința fără fapte este moartă, „spune Noul Testament”. Dumnezeu ajută cui se scoală mai de dimineață, zice un proverb rusesc. Iată deci că în latura etică există o legătură între credință și marxism, căci ambele vizează înfrângerea egoismului și combat devierea spre interesul particular, în detrimentul celor generale și colective.

Cu privire la atitudinea față de credință dl. Ministru Stanciu Stoian observă iarăși o apropiere între concepția marxistă

și comportarea generală a poporului. Poporul a fost totdeauna tolerant; iar atitudinile huliganice și șovine n'au pornit dela popor, ci dela profitorii situațiilor turburi și încredite între popoare.

Aceeași atitudine de toleranță a adoptat-o și marxismul. Când Lenin spunea că „religia este o afacere privată”, înțelegea ca să nu se aducă vreo ofensă celor ce împărtășesc anumite credințe religioase din pricina acestor credințe.

Când Lenin afirma — *„Noi suntem pentru libertate. Social — democrația n'a persecutat și nu va persecuta pe nimeni”*, nu era o captatio benevolentiae, ci o realitate. Încă din 1913 se spunea într'o rezoluție că *„trebuie să se lichideze cu lupta împotriva prejudecăților religioase pe cale administrativă”*.

Asemănarea aceasta între atitudinea poporului și socialism cu privire la credințele religioase izvoarește din aceeași atitudine umanitară.

După această introducere, ministrul Stanciu Stoian, întră în subiectul conferinței, făcând o documentată privire istorică asupra cultelor religioase din U. R. S. S., începând cu religiile naturaliste ale strămoșilor până la diferitele culte de astăzi. Profesorul Stoian, s'a dovedit a fi un profund cunoscător în istoria comparată a religiunilor.

Statul țarist, era un stat poli-național și policonfesional, cultele religioase fiind, înainte de revoluția din Oct. 1917, sub regimul unei legi a cultelor din 1905. — Pentru ca să se poată trece dela un cult la altul, trebuia să se obțină o încuviințare. Cultul ortodox, majoritor, după o epocă de înflorire, ajunge în preajma revoluției într'o stare de descompunere așa cum reiese din romanul lui Artibașev, un aventurier ca Rasputin pune stăpânire până și pe casa țarului.

Cultul catolic n'a făcut mari progrese în Rusia, poporul socotind că a fi papistaș înseamnă a fi necredincios. Protestantismul la fel. Pe lângă cultul mozaic și mahomedan mai sunt încă și azi în U. R. S. S. pe alocurea resturi de religii naturaliste, șamanism etc.

În 1917, schimbarea de regim vine cu o concepție de toleranță religioasă, care face să răsuflă ușurate cultele religioase oprimate. În schimb, vărfurile clerului superior, din pricina atitudinii lor reacționare, au avut de suferit.

În perioada războiului civil 1917—1922, Vărfurile dușmănoase ale clerului luptă împotriva guvernului provizoriu a lui Kerenschi și dau sprijin armatelor străine care urmăreau distrugerea regimului sovietic.

Sf. Sinod patriarhal îndeamnă pe credincioși să nu adere la noul regim socialist, considerând pe conducătorii acestuia „ca monștri ai rasei umane”.

Biserica dădea ajutor lui Denikin, Colceag, Wranghel și alți șefi de armate ce luptau cu sprijin străin împotriva armatei bolșevice.

La 23 Ianuarie 1918 regimul publică decretul pentru noul regim al cultelor, care prevede despărțirea bisericii de stat și laicizarea învățământului, lăsând libertate de organizare cultelor, cu respectarea intereselor, superioare ale statului și a bunelor moravuri.

Împotriva celor ce luptă pentru dărâmarea regimului se exercită severe represalii. Patriarhul Thion e silit să se retragă și alți reprezentanți ai clerului sunt judecați și pedepsiți, pentru acțiunea ostilă regimului.

Începând cu anul 1923 o parte din cler începe să se arate binevoitoare regimului și ia naștere așa numita Biserică renăscută cu P. Polianski, care declară că vrea să colaboreze cu regimul; însă alți clerici complotau pentru răsturnarea regimului. Cu Mitropolitul Serghie începe adevărata perioadă de clarificare.

Constituția Stalinistă prevede prin art. 124 libertatea conștiinței și libertatea religioasă. În anul 1941 când se declară războiul de cîmpire a patriei de către imperialiștii fasciști, Biserica prin clerul său e alături de popor, pentru apărarea patriei socialiste.

Din colectele adunate de Biserică se înființează coloana de tancuri „Dimitrie Donskoi”. Protoereul Barcov și actualul patriarh Alexei, dau ajutor la rezistența dela Stalingrad. Pentru aceste fapte de eroism, regimul bolșevic dă sprijin moral și material Bisericii. Alt fapt important este revenirea uniților din U. R. S. S. la Biserica ortodoxă, după 350 ani dela despărțirea lor.

Astăzi regimul cultelor în U. R. S. S. poate fi caracterizat prin: egalitatea tuturor cultelor, prin libertatea de conștiință, prin libertatea cultelor, prin libertatea de organizare a cultelor religioase și prin supravegherea organizării cultelor.

În concluzie Dl. Ministru Stanciu Stoian spune că în felul acesta s'a realizat în U. R. S. S. pacea confesională, unificarea în sânul fiecărui cult și între diferitele culte. La rândul lor, cultele se alătură și dau concursul lor, la marea operă socială întreprinsă de regimul sovietic.

Așa se adeverește constatarea că toate

culte au viață atâta vreme cât sunt legate de popor. Altfel mor.

Acestea sunt în linii generale ideile conferinței dezvoltate de Dl. Prof. S. Stoian în fața preoțimei din Capitală ținută în sala festivă a Băncii Naționale Române din București.

(Din Telegraful Român)

Arhitectura Bisericească în formele dezvoltate înainte de stilul Baroc.

În Eparhia Caransebeșului avem mai multe biserici, cari posedă elementele stilului Baroc.

Înainte de a cunoaște avantajele și defectele artistice ale acestor biserici, să aruncăm o privire asupra stilurilor principale din era creștină, cari au fost înainte de Baroc.

Așa numita arhitectură creștină străveche a ajuns la dezvoltarea sa deplină din secolul IV și a existat, ca stil conducător al hramului creștin — până la secolul VIII. Din casa romană, prin basilică judecătorească și a palatului — s'a dezvoltat o basilică bisericească cu dislocația spațiilor ei în direcția lungimei.

Un proces analog în dezvoltarea bisericilor din casa țărănească — vedem și la noi. Această legătură a bisericii cu casa este mai ales remarcabilă în acele cazuri, când biserica n'are un fronton occidental, dar păstrează acoperișul cu patru pante, caracteristice unei case românești tipice. Acestea sunt cele mai arhaice, cele mai democratice și cele mai întinse — în privința dispoziției — biserici. Noblețea artistică pur populară a acestor biserici constă în aceea, ca tot efectul compoziției urmărește severa verificare a proporțiilor, și lasă pe un plan secundar pompoasă împodobire a exteriorului.

Mînunate exemple de astfel de biserici avem din comuna Homojdia unde zidirea veche a ascuns în sine proporțiile plăcute și spiritul antic; în comuna Petroasa, unde biserica zidită în anul 1779, are formele simple și expresive, și în comuna Poeni, unde biserica veche are vârful caracteristic și frumos baroc, care se concordă admirabil cu compoziția construcției întregi. Dar cele mai remarcabile sunt monumentele artistice din Jupânești, unde o veche și simplă biserică de lemn are forme foarte grațioase, la fel în

comuna Povârgina, unde bisericuța de lemn, construită încă în anul 1782 — servește ca model de profund simț artistic.

Mai puțin reușite în privința artistică, dar tot așa de interesante și modeste și în spirit popular și de multeori cu formele frumoase sunt bisericile din comunele: Surducul-mare, zidită în anul 1721, Tomești — anul 1796, Cebza — anul 1880, Coșavița, Barini, Hezeriș Beazova, Calina — la fel veche și interesantă e cea din comuna Iersig — zidită în anii 1888—89.

Remarcăm și o biserică nouă creată în formele aceste arhaice în comuna Bich și zidită în anul 1927. Cu toate că la vârful ei zidarul n'a rezolvat destul de reușit, acest stil, trebuie să prețuim însă interesul din timpul nostru către aceste forme simple și tradiționale.

În măsură mai mică, dar totuși în strânsă legătură cu casa mai avem biserici cu linii caracteristice timpului arhaic, în cari lângă turn în loc de panta occidentală a apărut un fronton. Dintre aceste biserici sunt interesante cea din comuna Jitin, zidită înainte de anul 1792 — având formele caracteristice vechi, cea din comuna Valea mare — Pogănici, construită între anii — 1800—1804, care are un turn deplasat la treimea distanței dintre apus spre răsărit, din comuna Românești — despre care știm că este foarte veche, și din comuna Hauzești — zidită în anul 1882. Aceste două biserici sunt reușite având proporții frumoase. Biserica din comuna Globurău — zidită în anul 1776 — având zidirea principală monumentală de piatră cu ferestrele foarte mici — este în contrast cu turnul ei de lemn, care este prea mic și ușor. Bisericile din comunele Glădna-montană — din anul 1894, din comuna Drăgșinești — din anul 1900 și din comuna Fărășești — din anul

1927 sunt bisericuțe modeste zidite în timpul nostru în formele populare frumoase, ce dovedește, că zidarul contemporan le-a recunoscut și le-a apreciat.

Este interesant de semnalat două văfuri caracteristice, pur naționale, ale bisericilor cu acest tip antic.

De o parte, din comuna Crivina de sus în biserică zidită în anul 1778 (sau poate și mai înainte — în anul 1678¹⁾) care are acoperișul, poate cel mai caracteristic național românesc — în forma de cort cu fractură — foarte elegant în porțiunile sale.

De altă parte, din comuna Zorile — în biserică zidită în anul 1921 și Cireșul II — în biserică zidită în anul 1925 — vedem cea mai caracteristică trăsătură națională ucraineană, micșorarea treptată a părților turnului în măsura ridicării în sus, ce dă un ritm artistic minunat de descreștere progresivă²⁾.

Arhitectura bizantină s'a dezvoltat până la sfârșitul secolului VIII. Ea a dominat ca arhitectură creștină până la secolul XI, când paralel cu ea a început să câștige în valoare arhitectura romană.

Pentru spațiul principal al hramului bizantin este forma tipică a crucei regulate cu brațe scurte. Asupra centrului domină o cupolă centrală, în jurul căreia — în este supusă un întreg sistem de cupole secundare.

Stilul bizantin ajunge la expresia sa artistică maximă numai atunci, când a fost creată îngrămădirea sistemului său cu multe cupole. Astfel și în cazul prelucrării lăuntrice artistice a formelor bizantine în formele naționale românești — pentru ele este mai potrivit să aibă loc în imaginea catedralei majestoase a unui oraș mare, de cât să fie în comună mică. Numai din cauza unor motive excepționale poate avea cineva curajul de a zidi o grandioasă biserică bizantină — simplificată și reușit românizată — într'un centru cu populație puțină.

Mai înainte a fost vorbă despre destul de reușita unificare a bazei bizantine cu formele înrudite ale poporului român în biserică din comuna Oțelul Roșu (Ferdinand) — care are o cupolă centrală și două turnuri pe partea occidentală³⁾.

Acuma adăugăm încă un exemplu de rezolvare destul de reușită a bazei bizan-

tine unificată cu formele severe și frumoase ale monumentelor istorice românești — a bisericii din comuna Zolt, care are o cupolă centrală, un turn modest în partea occidentală și un portal minunat românesc înaintea turnului.

Arhitectura Islamului, care a dat cele mai bune monumente în perioada din secolul VIII până la XV — a asimilat formele bizantine a tipului central. Ea la fel a fost decorată cu fâșiile orizontale pe perete, dar a avut minarete elegante, anexate la biserică.

Este interesant, că între bisericile din Eparhia Caransebeșului se află și un exemplu a zidirii bizantine, care e foarte asemănătoare cu arhitectura Islamului. Aceasta este biserică din comuna Ofcea, construită în anii 1930—31⁴⁾. Două turnuri în partea de apus, adăugate la corpul bisericii, au aspectul minaretelor, cari nu s'au dezvoltat complet. Nu e de mirare ca în arhitectura balcanică se pot găsi atâtea motive, ca un efect al stăpânirii lungi a Turcilor.

Arhitectura romanică a ajuns un nivel înalt în arhitectura creștină a secolelor XI—XIII. Ea s'a dezvoltat din biserică romană având forma de o singură navă, sau de trei nave, încrucișate cu încă o navă, numită transept care n'a fost la mijloc, dar mai aproape de altar. Astfel, planul acestei forme nu mai are aspectul crucii grecești ci al crucii romane.

În Eparhia Caransebeșului avem un model de biserică destul de bine exprimată în plan și masele principale — în stil romanic. Aceasta este Mănăstirea Sf. Ilie dela Izvor de lângă Boșca-montană.

Arhitectura gotică a ajuns la dezvoltare mare în secolul XIII până la XV. Ea s'a dezvoltat din stilul romanic. Esența ei consta în tendința spre înalt, svelt și clar. Un detaliu caracteristic pentru acest stil este arcul ogival.

În Eparhia noastră sunt numai aluzii sau apropieri de formele gotice, sau detalii gotice amestecate cu elementele altor stiluri.

Avem apropieri de formele gotice — vârfurile conice ale turnurilor de pildă a bisericilor din comunele: Bolvașnița, Bârza, Padina-Matei, Mramorac, Sasca-română și mai ales — din Banloc. Detalii gotice are biserică din Comuna Unip — unde ferestrele ogivale de loc nu sunt în acord cu plâstria Renașterii la perete, și mai ales

cu o cupolă Baroc — prea mare și prea grea. Afară de aceasta și în comuna Zăvoiu — ferestrele gotice nu sunt în acord cu cupola în stil Baroc, dar aici perfecționarea generală a proporțiilor în o măsură mare micșorează această disonanță.

Arhitectura Renașterii s'a dezvoltat în secolele XV—XVI. Izvorul frumuseței au început să se întrevadă în exprimarea dreaptă a formelor, în proporțiile frumoase, în monumentalitatea, în decor natural, în simțului artistic îmbinat cu bucuria de viață, în unitatea artistică a operelor arhitecturale. Pentru acest stil este caracteristică — deșteptarea interesului către arhitectura și sculptura antică, către sinteza artelor.

În bisericile Eparhiei noastre sunt foarte puține elemente în stilul Renașterii. Ele să află aici în amestec cu alte stiluri; de pildă, turnul bisericii din comuna Socolari, zidire în anul 1916 — dacă ar fi eliminată para nereușită de sus — ar aminti puțin de o campanula a Bisericii San Satiro din Milano; sau cupolele cu coaste, puse la baza bizantină a bisericilor din comuna Nicolintul-mare, sau din comuna Deliblata — amintesc puțin cupolele Renașterii. E posibil, ca autorul bisericii din comuna Biserica-Albă — a stăruit să includă și să amornizeze opera sa cu ansamblul clădirilor înconjurătoare în stilul Renașterii, dar încercarea aceasta n'a fost complet reușită.

Putem spune în concluzie că diversitatea mare în arhitectura bisericilor rurale este o aparițiune pozitivă: biserica fiecărei comune trebuie să aibă fața sa proprie, individualitatea sa. Dar impetritura și amestecul nemotivat a acestor stiluri istorice, cari deja și-au trăit traiul în epoca lor — este o aparițiune negativă.

Studiind stilurile vechi, trebuie să căutăm o expresie, potrivită pentru un stil al epocii și al țării noastre, care ar putea conține și unitate și diversitate.

V. Cărmăzinu
Arhitect, prof. universitar

(Va urma)

1) Monografia Eparhiei Caransebeș de N. Corneanu Caransebeș, 1940, pag. 238.

2) L'art de l'Ukraine par. Y. Chtcherbakivsky, Léopol — Kiev, 1913, pag. 5, 6, 8, 10, 12, 13, 16, 21, 26.

3) Problema arhitecturii bisericești contemporane, V. Cărmăzinu, „Foaia Diecezauă”, Noemvrie 1948, Nr. 47—48, pag. 4.

4) Ea este asemănătoare, de exemplu, cu moschee Calt-beiului din orașul Cairo.

INFORMAȚII

Noua organizare a școlilor pentru pregătirea personalului cultelor religioase. Ministerul Cultelor a dat o decizie prin care pentru pregătirea personalului deservent, cultele religioase vor putea crea următoarele tipuri de școli:

a) Școli de cântăreți bisericești;
b) Seminarii pentru pregătirea clerului mirean și monahal;

c) Institute teologice;

d) Institute teologice de grad universitar.

Fiecare cult va avea numai una din formele de așezământ școlar pentru pregătirea clerului.

Școlile de cântăreți și seminariile teologice vor avea la bază cel puțin gimnaziul unic sau 7 clase elementare (învățământul elementar de 7 clase).

La institutele teologice pot fi înscrși: absolvenții liceelor, ai școlilor normale (pedagogice) și ai fostelor seminarii teologice.

La institutele teologice de grad universitar, pot fi înscrși: absolvenții cu bacalaureat ai liceelor, absolvenții cu diplomă ai școlilor normale (pedagogice și absolvenții cu diplomă ai seminariilor teologice, care au obținut această diplomă până la sfârșitul anului școlar 1947—48.

Școlile de cântăreți și seminariile teologice sunt conduse de directori, institutele teologice, centrele de îndrumarea a clerului, secțiile teologice ale institutelor de grad universitar și facultățile de teologie ale acestor institute, sunt conduse de decani, iar institutele teologice de grad universitar sunt conduse de rectori.

Institutele teologice au ca organe deliberative: consiliul profesoral și senatul. Consiliul profesoral este compus din toți profesorii și conferențiarii facultății sau centrului de îndrumare preoțească respectiv și este prezidat de decan.

Redeschiderea Bisericii Ruse din Capitală Duminică, 21 Noemvrie a. c., orele 10 dimineața, s'a făcut cu un deosebit fast redeschiderea Bisericii ruse din Capitală.

La solemnitate au participat: d. Stanciu Stoian, ministrul cultelor, I. P. S. S. Patriarhul Justinian, P. S. S. Veniamin episcop al Caransebeșului, arh. suprem Vasken, șef al Eparhiei armenie, reprezentanți ai ambasadei sovietice, etc.

S'a oficiat Sf. Liturghie, în limbele slavă și română de către un sobor de preoți având în frunte pe S. S. Pavel Statov reprezentantul Patriarhiei Moscovei, S. S. Climent Dimitrov, reprezentantul Bisericii bulgare, și S. S. Ioan Paroescu reprezentantul Bisericii române.

Din 1947, în urma raporturilor prietenești stabilite între Biserica rusă și Biserica română, acest sfânt lăcaș a revenit sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei, recăpătându-și rostul lui firesc și deschizându-și ușile pentru toți credincioșii, indiferent de naționalitate.

Muntele Athos a fost ocupat de forțele armatei democratice grecești, în noaptea de 16 Oct. a. c.

PARTEA OFICIALĂ

NOTĂ OFICIALĂ

Nr. 4256 B 1948.

Pentru complectarea statelor de serviciu ale personalului clerical din cuprinsul Eparhiei noastre, se invită, toți preoții, cântăreții bisericești salariați de stat și personalul mănăstiresc, ca în termen de 15 zile să ne înainteze următoarele date:

1. Numele și pronumele;
  2. Data birononirii;
  3. Data introducerii în parohie (Nr.)
  4. Dacă are casă parohială;
  5. Sesiunea parohială (cât arabil, cât pădure, cât fână și livezi etc.,
  6. Pământul bisericii (cu aceleași specificări)
  7. Alte averi ale parohiei.
  8. Nr. și data numirii de către Episcopie.
  9. Nr. și data deciziei de recunoaștere din partea Ministerului și data recunoașterii salariului.
  10. Studiile: pentru fiecare diplomă și certificat se va arăta cine l-a eliberat și Nr. și locul
  11. Anul, luna, ziua, și locul nașterii.
  12. Numele copiilor și data nașterii.
  13. Data căsătoriei și numele soției înainte de căsătorire.
  14. Situația militară și Nr. actului dela Cercul de recrutare.
  15. Unde a mai funcționat, calitatea și durata pentru fiecare funcțiune, Nr. actului de numire în funcțiunea respectivă și salariul avut în funcțiunea respectivă.
  16. Concedii, durata și Nr. de aprobare.
  17. Recompense: de cine au fost acordate Nr. actului.
  18. Pedepse: de cine au fost pronunțate Nr. actului.
- Toate aceste date să fie sincer declarate fiind răspunzători personal declarații, urmând ce aceste date să fie confruntate și cu datele ce le avem la eparhie.

Caransebeș la 2 Decembrie 1948.

Consiliul eparhial

COMUNICAT

Nr. 4200 B. 1948.

În conformitate cu decizia On. Minister a Cultelor Nr. 42898, publicată în Monitorul Nr. Of. 266 (Part. I. A.) din 15 Noembrie 1948 și în conformitate cu disp. Sfântului Sinod Nr. 1292 din 26 Noembrie 1948, s'a atribuit eparhiei noastre o școală pentru pregătirea cântăreților bisericești.

Școala va funcționa în localul fostei Academii teologice din Caransebeș. Durata de studii la această școală este de doi ani. Se primesc absolvenți ai gimnaziului unic sau a 7 clase elementare (învățământul elementar de 7 clase) din eparhiile: Arhiepiscopia Timișoarei, eparhia Aradului și Caransebeșului.

Elevii silitori, lipsiți de mijloace materiale, din părinți muncitori sau țărani, vor putea primi câte o bursă — sunt zece burse plătite de On. Minister al Cultelor.

Cursurile vor începe după data de 15 Decembrie a. c., dată care se va comunica la timp. Pentru recrutarea elevilor la această școală, invităm P. C. Protopoși și C. Preoți să îndemne elevii buni să se înscrie, până la data de 15 Decembrie 1948.

Anul acest va funcționa numai anul I.

Cererile, însoțite de actele personale și de studii, se vor înainta Consiliului eparhial, prin Oficiul protopopesc.

Condițiile de întreținere în internat sau în oraș, se vor comunica după ce se va cunoaște numirul elevilor înscriși.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial ținută la 27 Noembrie 1948.

Episcop:
† VENIAMIN

Consilier referent
Prot. Dr. Marcu Bănescu

Circulară

Nr. 4135 E. 1948.

Din Regulamentul pentru administrarea afacerilor episcopale în parohii și eparhii, asigurarea imobilelor bisericești, școlare și fundaționale, precum și a obiectelor de valoare, contra focului, se poate face numai la Casa de asigurări indicată de fiecare eparhie.

Imobilele bisericești din eparhia noastră se pot asigura și fiecare imobil trebuie asigurat, numai la societatea de asigurări „Prima Ardeleană din Timișoara” prin Consiliul nostru eparhial și nu direct.

Cele de mai sus se comunică spre știre și strictă conformare.

Consiliul eparhial

Calendarul Românului pe 1949

Va apare zilele acestea și se va expedia în curând, prin Oficiile protopopești, la Oficiile parohiale.

Cuc. preoți vor publica în biserici acest lucru, ca să se aștepte sosirea calendarului.

Vor face prenotări cunoscând că se va tipări în număr mai redus ca anul trecut.